

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Kommunal Landspensjonskasse
Gjensidig forsikringsselskap
Org.nr.: 938 708 606 Foretaksregisteret
Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 55 54 85 00
www.klp.no

Sak: 17 / 1884
Dato: 21.02.2018

Høringsvar – Høring om egen pensjonskonto mv

1. Innledning

Det vises til høringsnotat av 21. november 2017 med lovforslag om egen pensjonskonto.

KLP viser til høringsvar fra Finans Norge. KLP har deltatt i utformingen av svaret og kan i hovedsak slutte seg til hovedpunktene i dette. På enkelte punkter har imidlertid KLP og bransjen for øvrig ulike oppfatninger omkring lovforslaget. KLP avgir av denne grunn et eget høringsvar.

2. Automatisk overføring/passivt samtykke

Forslaget forutsetter at personers tidligere opptjente innskuddspensjonsmidler (pensjonskapitalbevis) fra tidligere arbeidsforhold automatisk overføres til en egen pensjonskonto i (eksisterende) arbeidsgivers innskuddspensjonsordning, jf. forslaget § 3a-1 (1). Pensjonskapitalbevis utgjør et selvstendig rettsforhold (avtaleforhold) mellom den enkelte og pensjonsleverandøren som har utstedt beviset. Forslaget bryter med dette med det alminnelige utgangspunktet i norsk avtalerett om at avtaleslutning krever aktive handlinger fra begge parter.

Det antas at lovgiver har relativt stor frihet til å innføre slike bestemmelser. Av hensyn til den parten som får innskrenket sine rettigheter (medlemmet/pensjonskapitalbevisinnehaver) bør det som et minstekrav kreves at slike bestemmelser er begrunnet i et saklig formål og fremstår som balansert mellom partene.

Forslaget er begrunnet i hensynet til medlemmene i pensjonsordningen – arbeidstakerne – som i hovedsak er å sikre disse en *billigere og mer effektiv forvaltning av pensjonsmidlene*. I høringsnotatet legges det til grunn at dette ikke vil oppnås dersom det forutsettes at arbeidstakerne selv skal fatte aktive informerte valg om samling av pensjonskapital og pensjonsleverandør.

Som en motvekt til den automatiske overføringen gir forslaget arbeidstaker en mulighet til å reservere seg mot overføring og samling. Det foreslås videre at arbeidsgivers pensjonsleverandør skal gi informasjon til arbeidstaker, jf. forslaget § 3a-1 (3):

- Om at pensjonsmidlene fra tidligere opptjening vil bli overført til arbeidstakers pensjonskonto med mindre arbeidstaker ikke samtykker til dette,
- Hva samling av midlene innebærer for arbeidstaker, herunder om kostnader som skal dekkes av arbeidstaker.

Basert på tallmaterialet som lå til grunn for rapporten om egen pensjonskonto fra desember 2016, vil et ikke ubetydelig antall arbeidstakere få *høyere forvaltningskostnader* ved en automatisk overføring av pensjonskapitalbevis til en egen pensjonskonto. Dette gjelder for eksempel ved overføring av pensjonskapitalbevis fra KLP Bedriftspensjon til andre leverandører. KLP Bedriftspensjon belaster pensjonskapitalbevisinnehaverne *kun* for forvaltningskostnader. Disse er gjennomgående lavere enn forvaltningskostnadene i konkurrerende leverandørers innskuddspensjonsordninger (kollektive tariffer)¹.

Det antas at verken Finansdepartementet, arbeidsgruppen eller referansegruppen ser det som formålstjenlig med automatisk overføring av pensjonskapital til en dyrere leverandør, og at det bør søkes tiltak som sikrer at dette ikke skjer.

Informasjonsforpliktelsene som foreslås pålagt pensjonsinnretningene i forbindelse med den automatiske overføringen, jf. forslaget § 3a-1, er etter vår forståelse ikke tilstrekkelige til å forhindre at overføring i slike tilfeller likevel vil kunne skje i et ikke ubetydelig omfang.

Automatisk overføring av tidligere opptjente innskuddspensjonsrettigheter (pensjonskapitalbevis) til arbeidsgivers innskuddspensjonsordning forutsetter at det opprettes en felles elektronisk informasjonskanal for pensjonsinnretningene, f.eks. gjennom Norsk Pensjon, hvor pensjonsinnretningene kan søke på om og hvor medlemmer har tidligere opptjente pensjonsrettigheter (pensjonskapitalbevis). Dette er en forutsetning for en effektiv gjennomføring av lovforslaget. Gjennom en elektronisk informasjonskanal vil pensjonsinnretningene på en enkel måte også kunne hente ut informasjon både om hvilke forvaltningskostnader, administrasjonskostnader, investeringsvalg/spareprofil, mv. som gjelder for de enkelte pensjonskapitalbevisene. Denne informasjonen kan benyttes til blant annet sammenlikning av de kostnader det enkelte medlem har knyttet til sine pensjonskapitalbevis og hvilke kostnader medlemmet vil få ved overføring. Formidling av denne informasjonen til medlemmene forut for overføring vil kunne bidra til å forhindre overføringer i strid med lovforslagets formål.

KLP foreslår på denne bakgrunn at det i lovforslaget § 3a-1 presiseres at arbeidsgivers pensjonsleverandør har en plikt også til å gi konkret informasjon både om faktiske kostnader for forvaltning av hvert enkelt pensjonskapitalbevis og kostnadene hos arbeidsgivers leverandør (i egen pensjonskonto).

Som det fremgår av det ovenstående er det KLPs vurdering at bruken av automatisk overføring ikke kan forsvares i de tilfeller der medlemmet vil få høyere kostnader ved forvaltning.

KLP ber departementet på denne bakgrunn vurdere om det i de tilfeller det ikke foreligger kostnadsbesparelser ved en overføring av tidligere opptjent pensjonskapital til pensjonskontoen i arbeidsgivers innskuddspensjonsordning, i forhold til ett eller flere pensjonskapitalbevis, bør beholdes et krav om aktivt samtykke til overføring.

Automatisk overføring at tidligere opptjente pensjonsrettigheter forutsetter som nevnt informasjonsutveksling mellom pensjonsinnretningene, gjennom en felles elektronisk informasjonskanal. Pensjonsinnretningene har som hovedregel imidlertid taushetsplikt om

¹ Rapport fra Arbeidsgruppen fra desember 2016 - Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenestepensjon, vedlegg III og Høringsnotat - Egen pensjonskonto mv. pkt. 6.

kundeforhold, jf. finansforetaksloven § 16-2. Etter vår forståelse er det tvilsomt om lovforslaget rommer et unntak fra denne hovedregelen. Spørsmålet er ikke adressert i høringsnotatet. Det vises for øvrig til kommunikasjon med bransjen, herunder Finansdepartementets brev av 17.03.2016, vedrørende utveksling av informasjon om uførerrettigheter.

Departementet bes av denne grunn klargjøre om pensjonsinnretningene uten hinder av taushetsplikten i nevnte bestemmelse kan utveksle kundeopplysninger, og om nødvendig etablere de nødvendige hjemler.

Lovforslaget er utelukkende begrunnet i at en overføring vil medføre en *billigere og mer effektiv forvaltning av pensjonsmidlene og gi medlemmene bedre oversikt over sin pensjonsopptjening*. De aller fleste pensjonsinnretninger har i dag mulighet til å gi medlemmer en fullstendig/samlet oversikt over sin pensjonsopptjening, gjennom innhenting av informasjon om tidligere opptjente rettigheter via Norsk Pensjon, uavhengig av hvor disse rettighetene er opptjent. Det er følgelig begrenset hvor mye bedre oversikt medlemmene faktisk vil få over sin pensjonsopptjening ved en automatisk overføring. Pensjonsinnretningene bør av denne grunn ikke kunne gi informasjon om *andre "fordeler/muligheter"* ved overføring *enn kostnadsbesparelser*. Det kan ikke legges til grunn at pensjonsinnretningene har et kundeforhold til medlemmer i arbeidsgivers pensjonsordning i markedsføringslovens forstand. Markedsføringsloven oppstiller klare begrensninger for hvilken markedsføring som kan rettes mot forbrukere ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Det legges til grunn at lovforslaget ikke er ment å gi rom for markedsføring overfor pensjonskapitalbevisinnehaverne ut over de rammer som følger av markedsføringsloven.

KLP foreslår på denne bakgrunn at det i lovforslaget § 3a-1 presiseres at informasjonen arbeidsgivers pensjonsleverandør skal gi må være nøytral og objektiv.

Høringsnotatet drøfter ikke hvordan informasjon som forutsatt i forslaget § 3a-1 (3) skal eller kan gis. Etter gjeldende innskuddspensjonslov og forsikringsavtalelov er det som klar hovedregel krav om uttrykkelig og informert samtykke dersom informasjon skal gis på annen måte enn skriftlig, per ordinær post. Det antas på denne bakgrunn at også informasjon om overføringen skal gis skriftlig, per ordinær post, så fremt pensjonsleverandøren ikke allerede har fått samtykke til elektronisk kommunikasjon med medlemmet. Med dette som utgangspunkt vil vi anta at også medlemmets eventuelle reservasjon mot overføring må eller kan kreves inngitt skriftlig. Dette vil øke terskelen for ellers fornuftige reservasjoner betraktelig. Høringsnotatet drøfter ikke hvordan medlemmer som eventuelt ikke ønsker overføring på en enkel måte kan gi signal om dette til pensjonsleverandøren.

Departementet bes på denne bakgrunn etablere nødvendige hjemler for elektronisk kommunikasjon av informasjon om overføring og tilsvarende elektronisk kommunikasjon og registrering av eventuelle reservasjoner mot overføring.

3. Forvaltningskostnader for tidligere opptjening

Det fremkommer ikke direkte i lovforslaget at forvaltningskostnader skal være lik på aktiv opptjening (i innskuddspensjonsordningen) og på tidligere opptjening (overførte pensjonskapitalbevis). Dvs. at arbeidstaker skal belastes de samme forvaltningskostnader (på tidligere opptjening) som bedriften (på aktiv opptjening). I høringsnotatet skriver departementet kun:

"Dersom midlene samles på konto hos arbeidsgiver, vil midlene i tillegg kunne forvaltes til kollektive pristariffer fremfor individuelle."

Det antas at de reduserte forvaltningskostnadene høringsnotatet omtaler bygger på en forutsetning om at priser på forvaltning av midler knyttet til tidligere opptjening skal fastsettes basert på de kollektive pristariffer som gjelder for arbeidsgivers innskuddspensjonsordning.

KLP foreslår på denne bakgrunn at det i lovforslaget presiseres at priser på midler knyttet til tidligere opptjening skal fastsettes basert på de kollektive pristariffer som gjelder for arbeidsgivers innskuddspensjonsordning.

4. Egen pensjonskonto for alle/arbeidstakere med andre pensjonsordninger enn innskuddspensjon

Lovforslaget dekker kun automatisk overføring av tidligere opptjente innskuddspensjonsmidler (pensjonskapitalbevis) til en egen pensjonskonto i *arbeidsgivers innskuddspensjonsordning*.

Det foreslås ikke noen automatisk samling av pensjonskapitalbevis for medlemmer av foretakspensjonsordninger, tjenestepensjonsordninger ("hybridordninger"), offentlige tjenestepensjonsordninger eller personer som ikke er i arbeid.

Gjeldende innskuddspensjonslov gir den enkelte rett til å flytte og til å slå sammen sine pensjonskapitalbevis hos én leverandør, jf. LOI § 6-4. Slik flytting og sammenslåing kan også medlemmer av andre tjenestepensjonsordninger gjøre. Dette krever imidlertid aktive informerte handlinger fra arbeidstakerens side, og skjer derfor i liten utstrekning.

De hensyn som begrunner lovforslaget vil i stor grad også tale for at tidligere opptjente innskuddspensjonsmidler (pensjonskapitalbevis) tilhørende arbeidstakere som er medlemmer av en offentlig eller privat ytelsesbasert pensjonsordning eller en pensjonsordning etter tjenestepensjonsloven automatisk samles på én pensjonskonto.

Departementet bør i løpet av kort tid vurdere nødvendige lovendringer som medfører at også medlemmer av andre pensjonsordninger enn innskuddspensjonsordninger kan dra nytte av de kostnadsbesparelser som forutsettes oppnådd ved en slik samling.

5. Noen generelle kommentarer til utredningen

Departementet foretar kun en vurdering av den foreslåtte modellen. Andre modeller og vurderinger av disse er ikke beskrevet i høringsnotatet. Selv om andre modeller og vurderinger av disse ble gjennomgått i arbeidsgruppens rapport av desember 2016, burde disse vurderingene blitt fulgt opp nærmere ved fremleggelse av utkast til nytt regelverk.

Forslaget om å samle pensjonskapital på én pensjonskonto vil kunne gi betydelig lavere priser for arbeidstaker, men også lavere priser for arbeidsgiver. Hvordan prisfordelingen vil bli ved innføring av egen pensjonskonto kunne med fordel vært utredet nærmere.

Egen pensjonskonto vil også påvirke konkurransesituasjonen for pensjonsleverandørene. Forslaget om automatisk overføring vil få markedsmessige utslag ved at leverandører med høy andel pensjonskapitalbevis vil tape markedsandeler til leverandører med en høy andel medlemmer i kollektive innskuddspensjonsordninger. Dette er en uheldig side ved lovforslaget, som ikke er tilstrekkelig utredet. I ytterste fall kan det medføre at enkelte leverandører trekker seg fra markedet, slik at dette blir ytterligere konsentrert.

Med hilsen
Kommunal Landspensjonskasse

Erik Falk
Direktør Aktuar / Produkt